

خلاقیت در کودکان

نام و نام خانوادگی نویسنده اول: اصغر یوسف پورپورناکی

وابستگی سازمانی نویسنده: دبیر رسمی آموزش و پرورش شهرستان پلدشت

نام و نام خانوادگی نویسنده دوم: فاطمه آقازاده پورناکی

وابستگی سازمانی نویسنده: دبیر رسمی آموزش و پرورش شهرستان پلدشت

نام و نام خانوادگی نویسنده سوم: اعظم تقی زاده

وابستگی سازمانی نویسنده: دبیر رسمی آموزش و پرورش شهرستان پلدشت

نام و نام خانوادگی نویسنده چهارم: رقیه حسنعلی پور

وابستگی سازمانی نویسنده: دبیر رسمی آموزش و پرورش شهرستان پلدشت

خلاقیت در کودکان به توانایی آن‌ها در تولید ایده‌ها، راه‌حل‌ها و آثار جدید و منحصر به فرد اشاره دارد. این ویژگی نه تنها به هنر و ادبیات محدود نمی‌شود، بلکه در علوم، فناوری و حل مسائل روزمره نیز اهمیت دارد. خلاقیت در دوران کودکی به عوامل متعددی بستگی دارد، از جمله ۱- محیط آموزشی: محیطی که کودکان در آن پرورش می‌یابند، تأثیر زیادی بر خلاقیت آن‌ها دارد. فضاهای آزاد و حمایتی که تشویق به تجربه و بیان ایده‌ها می‌کنند، خلاقیت را تقویت می‌کنند. ۲- بازی: بازی یکی از مهم‌ترین روش‌های یادگیری و ابراز خلاقیت در کودکان است. از طریق بازی‌های تخیلی، کودکان می‌توانند ایده‌های جدید را امتحان کنند و مهارت‌های حل مسئله را توسعه دهند. ۳- تشویق و حمایت: حمایت والدین و معلمان در ایجاد فضایی امن برای ابراز خلاقیت و تشویق به ریسک‌پذیری، نقش مهمی در پرورش خلاقیت دارد. ۴- تنوع تجربیات: مواجهه با تجربیات جدید، فرهنگ‌های مختلف و فعالیت‌های متنوع می‌تواند افق‌های فکری کودکان را گسترش دهد و به افزایش خلاقیت آن‌ها کمک کند. در نهایت، خلاقیت نه تنها به رشد فردی کودکان کمک می‌کند بلکه بر توسعه جامعه نیز تأثیرگذار است. پرورش خلاقیت در کودکان می‌تواند به ایجاد نسل‌هایی مبتکر و توانمند منجر شود که قادر به حل چالش‌های پیچیده آینده خواهند بود.

واژگان کلیدی: خلاقیت، بازی، تشویق، پرورش

خلاقیت یکی از مهم‌ترین ویژگی‌هایی است که در دوران کودکی شکل می‌گیرد و به عنوان یک عامل کلیدی در توسعه مهارت‌های شناختی، اجتماعی و عاطفی کودک شناخته می‌شود. این ویژگی به کودکان امکان می‌دهد تا به شیوه‌های جدید فکر کنند، مشکلات را حل کنند و ایده‌های نوآورانه‌ای را ارائه دهند. خلاقیت در کودکان نه تنها به آن‌ها کمک می‌کند تا در فعالیت‌های هنری و علمی موفق باشند، بلکه همچنین به تقویت اعتماد به نفس و توانایی‌های اجتماعی آن‌ها نیز می‌انجامد. در دنیای امروز، جایی که تغییرات سریع و چالش‌های جدید به طور مداوم رخ می‌دهد، پرورش خلاقیت در کودکان بیش از هر زمان دیگری اهمیت دارد. والدین، معلمان و جامعه باید فضایی فراهم کنند که کودکان بتوانند آزادانه ایده‌های خود را بیان کنند و در محیطی امن و حمایتی تجربه‌های جدیدی کسب کنند. فعالیت‌هایی نظیر بازی‌های تخیلی، هنرهای تجسمی، موسیقی و داستان‌گویی می‌توانند به عنوان ابزارهایی مؤثر برای تحریک خلاقیت در کودکان عمل کنند. به طور کلی، خلاقیت در کودکان نه تنها به رشد فردی آن‌ها کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به ایجاد نسل‌های آینده‌ای نوآور و توانمند منجر شود که قادر به مقابله با چالش‌های پیچیده زندگی خواهند بود.

خلاقیت چیست و چقدر مهم است ؟

خلاقیت به عنوان تخیل یا ایده های اصیل به ویژه در تولید آثار هنری تعریف شده است. در صورتی که این یک عقیده سنتی در مورد خلاقیت است و این مفهوم معنای بیشتری دارد. در ارتباط با اهمیت خلاقیت لازم به ذکر است این مهارت به ما کمک می کند تا با تغییر مقابله کرده و حل مسئله کنیم، بر درک ما از ریاضی و علوم تأثیر می گذارد و یک عنصر کلیدی برای سلامتی و شادی است.

کودکان خلاق، اعتماد به نفس بالاتری نسبت به کودکان دیگر دارند زیرا وقتی چیزهای مختلفی می سازند از طرف دیگران تشویق شده و حس می کنند کارشان ارزشمند است. همچنین با توجه به اینکه در زمان انجام کار خلاقانه با موانع روبرو می شوند و باید برای آن ها راه حل پیدا کنند، مهارت های حل مسئله در این کودکان تقویت می شود. استفاده از ابزار هنری، نقاشی کشیدن و درست کردن کاردستی، مهارت های حرکتی کودکان را بهبود می بخشد که این مهارت ها برای زندگی روزانه کودکان اهمیت بسیار زیادی دارد.

وقتی کودکان مشغول درست کردن چیزی هستند چگونگی تمرکز کردن را یاد می گیرند و کم کم توانایی تمرکز طولانی در آن ها تقویت می شود. علاوه بر همه این موارد، انجام کار خلاقانه برای کودکان سرگرم کننده و لذت بخش است و اضطراب آن ها را کاهش می دهد.

پیشینه تاریخی

پیشینه تاریخی خلاقیت در کودکان موضوعی پیچیده و چندبعدی است که به فرهنگ ها، فلسفه ها و نظریه های مختلف در طول تاریخ برمی گردد. در زیر به برخی از جنبه های تاریخی و فرهنگی مرتبط با خلاقیت در کودکان اشاره می شود. ۱- فلسفه های باستانی در دوران باستان، فیلسوفانی مانند افلاطون و ارسطو به اهمیت آموزش و پرورش در شکل گیری شخصیت و تفکر خلاق اشاره کرده اند. افلاطون بر اهمیت آموزش هنر و موسیقی برای پرورش روح و ذهن تأکید داشت. ۲- رنسانس در دوره رنسانس، توجه به هنر و خلاقیت به شدت افزایش یافت. هنرمندان و دانشمندان این دوره، مانند لئوناردو داوینچی، به اهمیت تفکر خلاق و تجربه گرایی در یادگیری تأکید کردند. این زمان آغاز توجه به خلاقیت در آموزش و پرورش بود. ۳- قرن نوزدهم در قرن نوزدهم، با ظهور نظریه های روانشناسی و تعلیم و تربیت، مفاهیم خلاقیت بیشتر مورد بررسی قرار گرفت. جان دیویی، یکی از پیشگامان تعلیم و تربیت، بر اهمیت تجربه و یادگیری فعال تأکید کرد و گفت که آموزش باید به گونه ای باشد که خلاقیت کودکان را تحریک کند. ۴- قرن بیستم در قرن بیستم، نظریه های مختلفی درباره خلاقیت توسعه یافت. روانشناسانی مانند جیلفورد و تورینانس به بررسی ویژگی های خلاقیت پرداختند و تلاش کردند تا روش هایی برای اندازه گیری و پرورش آن ارائه دهند. همچنین، نظریه های مختلفی درباره مراحل خلاقیت و فرآیندهای آن مطرح شد. ۵- خلاقیت در آموزش مدرن در دهه های اخیر، توجه به خلاقیت در نظام های آموزشی جهان افزایش یافته است. برنامه های آموزشی متنوعی برای تقویت خلاقیت کودکان طراحی

شده‌اند که شامل هنر، علوم، فناوری و بازی‌های تخیلی می‌شوند. همچنین، مفهوم "تفکر خلاق" به عنوان یک مهارت ضروری در دنیای امروز شناخته شده است. ۶- تحقیقات معاصر تحقیقات جدید نشان می‌دهد که محیط‌های حمایتی، بازی آزاد و تعامل اجتماعی می‌توانند به طور قابل توجهی بر خلاقیت کودکان تأثیر بگذارند. همچنین، نقش والدین و معلمان در ایجاد فضایی مناسب برای بیان ایده‌ها و تجربیات خلاقانه بسیار حائز اهمیت است. به طور کلی، خلاقیت در کودکان از دیرباز مورد توجه قرار گرفته و همواره به عنوان یک عنصر کلیدی در توسعه فردی و اجتماعی آن‌ها شناخته شده است.

خلاقیت را معمولاً به معنای توانایی ساختن یا به وجود آوردن یک چیز جدید و توانایی فراتر رفتن از شیوه‌های سنتی تفکر تعریف می‌کنند. به بیان ساده‌تر هرگاه کسی فکر، ایده، روش، شیء یا راه‌حلی پدید آورد که نو و بدیع بود، دست به خلاقیت زده است. شما به هر رشته و هر کاری که علاقه‌مند باشید اگر از خلاقیت خود استفاده کنید در آن کار موفق‌تر و بی‌رقیب‌تر می‌شوید. پس پرورش خلاقیت کودکان بسیار مهم است، زیرا باعث می‌شود آینده کودک به شکل بسیار زیباتری رقم بخورد.

پرورش خلاقیت در کودکان فواید زیادی برای کودک شما دارد که در ادامه ۵ مورد از آن‌ها را با هم بررسی می‌کنیم.

• رشد فیزیکی

ابزاری که والدین برای رشد خلاقیت کودکان فراهم می‌کنند می‌تواند سبب رشد فیزیکی او هم بشود. کار با موادی مانند مداد رنگی، نوار چسب، خاک رس و ... باعث رشد مهارت‌های حرکتی در کودکان خردسال می‌شود و هماهنگی دست و چشم را تقویت می‌کند. فعالیت‌های خلاقانه این چنینی به رشد عضلات هم کمک می‌کند.

• رشد ذهنی

خلاقیت، فرصت‌هایی را برای کودکان فراهم می‌کند تا ایده‌های جدید را امتحان کنند، تخیل و مهارت‌های حل مسئله خود را توسعه دهند و نتایج آزمایش‌هایشان را ببینند.

این مسئله به آن‌ها کمک می‌کند بفهمند چه چیزی را دوست دارند. همچنین توانایی‌های خود را کشف می‌کنند و سبب رشد ذهنی آن‌ها می‌شود.

• رشد شخصی

تجربه خلاقانه به کودکان کمک می‌کند تا تجربیات و احساسات خود را از طریق راه‌های غیرکلامی بیان کنند. این مسئله می‌تواند به رشد اعتمادبه‌نفس، مهارت‌های ارتباطی و داشتن حس هویت کودک کمک کند. در عین حال به کودک کمک می‌کند تا با احساسات خود کنار بیاید.

• عزت نفس

هنگامی که کودکی در فرایند تجربه یک خلاقیت قرار می گیرد و دست به خلاقیت می زند، معمولاً با تشویق اطرافیان مواجه می شود.

این تشویق و تجلیل حسی به او می دهد که باعث می شود خودش را به عنوان فردی خلاق قبول کند و عزت نفسش بالا رود.

• تقویت حل مسائل

فعالیت های خلاقانه کودکان فرصت های خوبی را برای حل مسئله، همکاری و مذاکره فراهم می کند. همه این مهارت ها، مهارت های کلیدی برای زندگی هستند و در آینده فرزند شما تاثیر فراوان دارند.

خانواده چه نقشی در افزایش خلاقیت کودک دارد؟

اگر صاحب فرزندی هستید، باید بدانید کودکی او و شیوه تربیت شما چه تاثیر عمیقی بر آینده اش دارد. فرزند شما در سنین کودکی یاد می گیرد که چگونه اعتماد به نفس داشته باشد و از پس کارهای خود بربیاید.

اگر شما با شیوه تربیتی نادرست این قدرت را از او بگیرید، درواقع آینده را از او گرفته اید. در کتاب اصول تربیت فرزند می خوانید که تربیت والدین چگونه می تواند باعث رشد فرزندی شاد و مستقل یا بی کفایت و بدون خلاقیت شود.

چگونه خلاقیت کودکان را افزایش دهیم؟

کودکان به طور طبیعی کنجکاو هستند و این امر باعث می شود تا حدودی خلاقیت های خود را شکوفا کنند؛ اما برای توسعه توانایی های خود و استفاده کامل از پتانسیل خود به حمایت احتیاج دارند.

در ادامه فهرستی را از نکاتی که به والدین و معلمان کمک می کند تا خلاقیت کودکان را افزایش دهند با هم بررسی می کنیم.

۱. مثال هایی را برای جرقه زدن ایده ها نشان دهید.

این که یک صفحه سفید خالی جلوی کودک خود بگذارید و از او بخواهید با خلاقیتش تصویری برای شما بکشد، ممکن است برای او ترسناک باشد!

اما نشان دادن مجموعه ای از عکس ها، مثال ها و نقاشی های دیگر می تواند جرقه خلاقیت را در کودک شما بزند. البته این خطر وجود دارد که کودک از نمونه های موجود تقلید کند.

این اتفاق در شروع بد نیست، اما در ادامه از او بخواهید نمونه ها را تغییر دهد و اصلاح کند. از او بخواهید برداشت شخصی خود را به نمونه اضافه کند و آن را مال خود کند.

۲. ابزار خلاقانه برای کودک خود تهیه کنید.

کودکان عمیقاً تحت تاثیر اسباب‌بازی‌ها، ابزارها و مواد موجود در دنیای اطراف خود هستند؛ برای آنکه کودک شما درگیر فعالیت‌های خلاقانه شود خوب است که به ابزار و مواد گوناگونی دسترسی داشته باشد.

البته لازم نیست این مواد و ابزار را حتماً از اسباب‌بازی‌فروشی‌ها تهیه کنید. موادی مانند چوب بستنی، پارچه، نوارچسب و ... هم می‌توانند ابزار شکوفایی خلاقیت کودک شما شوند.

۳. یادتان باشد هر کودکی به نوعی از خلاقیت علاقه دارد.

ممکن است فرزند دوست شما به ساختن شکل‌های مختلف و گوناگون با لگو علاقه‌مند باشد، اما کودک شما خلاقیتش را با شعر گفتن نشان دهد.

کودکان از طریق فعالیت‌های گوناگون خلاقیت نشان می‌دهند و خلاقیت می‌آموزند. شما با تشویق کودکان می‌توانید به او کمک کنید تا فعالیت موردعلاقه خود را که در آن خلاقیت بیشتری دارد کشف کند.

۴. بر فرآیند تاکید کنید نه محصول.

بسیاری از بهترین تجربیات یادگیری زمانی اتفاق می‌افتند که افراد فعالانه درگیر ساخت محصولی هستند. درواقع پروسه‌ای که برای ساخت محصول طی می‌شود می‌تواند یک کلاس درس برای یادگیری خلاقیت باشد.

پس هنگامی که کودک شما در حال خلق یک تجربه است، فرآیند را برای او برجسته کنید، نه فقط محصول نهایی را. از کودک خود درباره راهکارها و منبع الهامش بپرسید.

۵. به کودکان زمان دهید.

برای کودکان کارکردن روی پروژه‌های خلاقانه زمان‌بر است. به‌خصوص اگر دائماً در حال کشف ایده‌های جدید باشند. اگر تحت فشار قرار بگیرند و مدام درگیر محدودیت زمانی باشند ممکن است خلاقیتشان تضعیف شود.

زیرا ریسک‌پذیری و آزمایش به کم‌ترین حد خود می‌رسد و اولویت، رسیدن به پاسخ درست در زمان تعیین شده می‌شود. این اتفاق می‌تواند خلاقیت را در کودک شما بکشد.

۶. با کودکان همکاری کنید.

برخی از والدین و معلمان بیش از اندازه درگیر پروژه‌های خلاقانه کودک خود می‌شوند و به‌نوعی در کار او دخالت می‌کنند. برخی از والدین هم اصلاً کاری به کار کودک خود ندارند و به‌هیچ عنوان خود را درگیر نمی‌کنند.

اما اگر نقطه میان این دو قرار بگیرید و با کودک خود در حد لازم همکاری کنید، هم به شکوفایی خلاقیت کودک خود کمک کرده‌اید و هم رابطه قوی‌تری با کودک خود خواهید ساخت.

۷. از کودک خود سؤال بپرسید.

غوطه‌ور شدن در پروژه برای کودک شما بسیار خوب است؛ اما این نباید باعث شود که او از تامل کردن بر کاری که می‌کند غافل شود.

برای تامل بر کاری که انجام می‌دهد از او سؤالاتی بپرسید. سؤالاتی مثل: چگونه به ایده این پروژه رسیدی؟ چه چیزی در این پروژه برای تو شگفت‌انگیز است؟ و... .

بازی‌هایی برای افزایش خلاقیت کودکان

کودکان عاشق بازی هستند. چه چیزی بهتر از اینکه بازی‌هایی انجام دهند که باعث خلاقیتشان شود؟ در ادامه ۲ بازی را که به خلاقیت کودکان کمک می‌کند با هم بررسی می‌کنیم.

• اسم ابرها

با کودک خود به محیط باز بروید و با یک بازی بسیار آسان تخیل و خلاقیت کودک خود را به بازی بگیرید. از او بخواهید به ابرها خیره شود و هر تصویری را که می‌بیند بگوید. سپس برای آن تصویر قصه بسازد.

احتمالا داستان‌های بامزه‌ای می‌شنوید، مثلاً داستان خرگوش ابری که با لاک پشت ابری در حال مسابقه است!

• بازی صداها

چند فاشق چوبی و یک قابلمه و یک ماهی‌تابه به کودک خود بدهید و اجازه دهید لذت‌های پرسروصدا را کشف کند. آن‌ها را تشویق کنید که با استفاده از اشیاء روزمره صداها را منحصربه‌فرد ایجاد کنند. فقط قبل از این کار بهتر است یک جفت گوش‌گیر هم برای خودتان تهیه کنید.

همان‌طور که می‌بینید شما می‌توانید بدون هیچ هزینه‌ای و با کمترین امکانات بازی‌های برای کودک خود ترتیب ببینید که خلاقیت او را شکوفا کنند.

منابع :

(۱) [/https://bookapo.com/mag/lifestyle/childrens-creativity](https://bookapo.com/mag/lifestyle/childrens-creativity)

(۲) [/https://www.heyvafamily.com/web/articles/view/1246](https://www.heyvafamily.com/web/articles/view/1246)